

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezno štev.
15 kr.)

Naročnino
sprejema
uprava listu:
„Zaveza-Krsko“

Oznaniila,
krat natisnena,
od vrste 15 kr.

Oznaniila in reklamacije
pošiljajo se
upravištvu
v Maribor.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Odprite rekla-
macije so
poštne proste.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor.

Pisnom, na kate-
re se želi odgovor,
naj se priden
primerna poštna
znanka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
sebo poslane knjige
se ne vrnajo.

Deželna učiteljska konferencija v Ljubljani.

(Konec.)

c) Gospod Kavčič: Deželni šolski svet je naprositi, da izposluje učiteljem pravico do predjemov, kakoršno imajo vsi državni uradniki in celo e. kr. nižji služabniki. Bo-
lezni, smrt v družini, premeščanje in drugi dogodjaji učitelje večkrat spravijo v silne
denarne zadrege, iz katerih si ne pomaga drugače, ko da si za drag denar posojila poišče.

Gospod prof. Levec podpira predlog ter jemlje v spomin, da so mestni učitelji
imeli to pravico, ko je mestna uprava neposredno iz svoje blagajnice dajala plačo učiteljem.
Zdaj dobivajo plačo iz deželnega šolskega zaklada in vsled pogodbe z mestom
ostala je ljubljanskim učiteljem pravica do predjemov. Podere naj se torej stena, ki
loči učitelje iz mesta in z dežele, ter naj bodo vsi enakih pravic deležni — Vsprejeto.

d) Gospod Kavčič: Deželna konferencija skleni, da se primernim potom izposlujejo
znižani tarifi za učitelje, kakoršni veljajo za državne uradnike, ako se vozijo po državnih
železnica. — Vsprejeto.

e) Gospod dr. Romih in 26 tovarišev: Deželna učiteljska konferencija izjavlja, da
je javna višja dekliška šola s slovenskim učenim jezikom v Ljubljani nujno potrebna.
Konferencija je ta predlog sprejela s 37 glasovi in sicer z demonstrativnimi
živio-klici.

f) Gospod Škrbinec: Gledé na skromno plačo in v mnogih slučajih prav revno
stanje učiteljev sklene naj konferencija, na merodajnem mestu poprositi, da se vsem učiteljem
prizna brezplačno stanovanje ali primerna odškodnina. — Vsprejeto.

g) Gospod Senekovič: Deželni šolski svet naj objavlja vse šolske zakone in odredbe
dvojezično v priročni izdavi in sicer vse še zdaj veljavne v posebni knjigi, kar bode pa
izdano novih zakonov, ukazov in razpisov, naj se od časa do časa v zvezkih jednake
oblike priobčuje. To izdavo kupovati bili bi primorani krajni šolski sveti za-se in za
šolska voditeljstva. Šolskim organom je treba zbirko zakonov pri rokah imeti. Zadnji po
„Landes Lehrer-Verein-u“ l. 1876. na svetlo dani zakonik je zastarel in pošel. Dežel-
nega zakonika nimajo ne učitelji, ne krajni šolski sveti. Mnogo šolskih odredb ni lahko
najti. Na Štajerskem se dobivajo šolski zakoni v posebni izdavi, ki šteje vže 22 zvezkov.
Zalogo imata Leuschner in Lubensky. Na Kranjskem naj zalaga to delo deželni šolski
svet. Vsprejeto.

h) Gospod Papler: Vsem učiteljem in učiteljicam naj se v pokojnino vštevajo vsa
službena leta od dne, ko nastopijo dejanjsko službo z zrelostnim spričevalom. Debate
se vdeležita Škrbinec in Letnar, ki pravi, da učiteljem ne bode več potuha dana, ker pro-

vizorični imajo samo 360 gld., dokler ne dostanejo drugega izpita. Vsak se bode poganjal za višjo plačo. — Vsprejeto.

Gospod Ravnika: Stalni odbor deželne učiteljske konferencije se poveri, predložiti prošnjo visokemu deželnemu zboru a) za povišanje odstotne mere za tri zadnje plačilne razrede, b) za uredbo plač po službenih letih.

Zadnja ureditev plač iz najnovejšega časa je med učiteljstvom veliko nevolje vzbudila, kajti marsikdo je ostal tam, kjer je bil pred 15—20 leti. Novi zakon o učiteljskih pravnih razmerah je slabši, nego je bil prejšnji. Za nižje tri vrste so odstotki vsakako prenizko odmerjeni. Deželni šolski svet je z deželnim odborom določeval količino plač, a ves litijski okraj ima jednega učitelja z najvišjo plačo, da-si bi bilo vendar v poštev jemati n. pr. Šmartno, ki ima 200 šolo obiskajočih otrok. V njega bližini so rudniki in uradi, draginja je velika, neprimerna učiteljskem dohodkom. Istotako žalostna usoda tare učitelje v Kranji, v Kamniku, v Vipavi, pri D. M. v Polji in mnogih drugih krajih.

Učiteljstvo grenko čuti, da so plače neprimerno umerjene. V stolnem mestu bi morale vse plače biti ako vže ne v I., vsaj v II. razredu, ker postranskih zaslužkov nimajo učitelji nikakoršnih. Vže 1874. leta se je naglašalo, da gre mestnim učiteljem plače 800, vsem nadučiteljem na deželi pa 700, oziroma 600, meščanskim po 900 gld. Te neugodnosti bodo povod zopetnim prošnjam do deželnega zbora, naj bi se vsi nadučitelji uvrstili v II. in jednorazredničarji v III. razred. Ako bi se to obistnilo, prenehale bi vse prošnje, a tudi bi ne bilo v nasprotju s § 3. novega zakona, ki govori o njega predruženji pred pretekom 10 let.

Gospod prvomestnik, deželni šolski nadzornik Šuman, omenja predgovorniku, da so bile obravnave zastran klasifikacije učiteljskih mest v deželnem šolskem svetu jako stvarne in dolgotrajne; konferencija bodi uverjena, da se je popolnoma objektivno postopalo, poročevalčev račun pa se naslanja na subjektivne nazore, zato mora zavrniti opazko o neprimernem razmerjenji.

Gospod Gregorin se poteguje za jednorazredničarje, kateri morajo izmed vseh učiteljev največja brema in ves šolski posel na svojih ramenih nositi, dočim je delo na večrazrednicah vsaj nekoliko med tovariše razdeljeno. Z neprikrito besedo opisuje težavno stališče osamljenega učitelja na deželi.

Gospod Lundru se zdi, da bi se bilo moralo pri odmerjanju učiteljskih plač tudi število otrok jemati v poštev; kajti tu stane šolski otrok 1 gld. 36 kr., tam zopet 12 gld. poprečno na leto. Res je, da vsak učitelj ne more biti na dobrem mestu, a tudi nihče ni sam kriv, da je učitelj jedno- ali dvorazredničar. Merodajno bodi torej število šolskih otrok in službena leta.

Gospod Abram tudi ne odobrava procentnega merila ter želi, da se plača določi po službenih letih.

Oglasé se še k besedi za kratke opazke gg. Ravnika, profesor Linhart in Jeršinovec, potem se soglasno vsprejmeta predloga poročevalčeva.

j) Gospod Lunder: Postavno število otrok, katere bi moral jeden učitelj poučevati na jedenkrat, naj se vzdržuje na vseh šolah. Prenapolnjene šole zavirajo učne vspehe, disciplino, zdravje in okladajo učitelje z neopravičeno množino dela. Naj slavni c. kr. deželni šolski svet gleda na točno ravnanje po dotičnem paragrafu.

Soglasno vsprejeto.

k) Gospod Levičnik: Deželna učiteljska konferencija skleni, na višjem mestu prositi, da se šolsko leto na vseh šolah skrči na deset mesecev in počitnice naj trajajo dva meseca. Utemeljevaje svoj predlog podal je nadrobno sliko učiteljevega delovanja in niti jednega momenta ni prezrl. Vestnemu učitelju pri tolikem obligatnem poslu pač ne pre-

ostaje časa za lastno izobraževanje, za družino, za slovstveno delovanje itd.; zato bilo bi ne samo humano, marveč tudi pravično dovoliti vsem učiteljem dvomesečni oddih.

Gospod Ribnikar še tej resoluciji dostavlja, naj se učiteljem, ki poučujejo čez postavno število otrok, pripozna primerna nagrada. — Z večino vsprejeto.

l) Gospod dr. Romih: Predloži naj se prošnja visoki c. kr. vladi za načrt zakona, po katerem bi se spremenil občinski red z dne 17. februarja 1866. leta v toliko, da bi imeli vsi nadučitelji, stalno nameščeni učitelji in učiteljice volilno pravico, kakor jo imajo na Štajerskem celó podučitelji.

Gospod Jeršinovic vpraša, zakaj ne bi se dala ta pravica tudi provizorično nameščenim? Ljudem se čudno zdi, da se izobraženemu človeku, ki zavzema v socialnem življenji vendar važno mesto, ne prizna to, kar imajo mali obrtniki. Naj imajo torej vsi pravico brez izjeme.

Tudi gospod Šetina in gospod Zarnik podpirata ta nasvet, ker učiteljski ugled trpi ter je tudi gg. župnikom in kapelanom dano to državljansko pravo. — Predlagatelj se strinja s tem in izbriše iz svojega nasveta besedo „stalno nameščeni“.

Gospod prof. Levec priporoča stilizacijo: „vse pri šoli nameščeno učiteljsko osebje“ in gospod ravnatelj Seneković: „izimši pomožne učitelje in učiteljice“. — Soglasno vsprejeto.

m) Gospod dr. Romih: Na merodajnih mestih je izprositi, da naj dobivajo učitelji z meščansko skušnjo osebno doklado. — Soglasno vsprejeto.

n) Gospod dr. Romih: 1. Učni načrt za učiteljišče naj se pregleda in popravi, osobito naj se večjo važnost poklada na kmetijski nauk in praktično uravna, da bodo gojenci usposobljeni vstopiti v kako višjo kmetijsko šolo. Dunajski učitelji so sicer sklenili — menda iz lokalnih oziróv — da se kmetijski nauk na učiteljišči omeji, a za Kranjsko bila bi to škoda; naj se ta pouk bolj razširi.

Gospodu Jerše-tu je kmetijski stan pri sreci, zato je jegova želja, pomagati mu, ker je z bremení obložen. Kmetijstvo na Kranjskem ni v tako ugodnem stanú, kakor drugod, kjer so dobro osnovane kmetijske šole in učitelji v kmetijskih strokah bolje podkovani. Pripravniki naj hodijo na vrt kmetijske družbe ter naj se vdeležujejo pri obdelovanji. Tako bodo dobili večje veselje in temeljito znanje. Tudi naj bi se jim omogočilo, da se izobrazijo na kmetijskih šolah. Dovršivši jih stopili bi nazaj v ljudsko šolo. Tako bi s podvojeno silo delovali na prospeh kmetijstva, ker bi s praktičnimi poskusi podpirali svoje nauke. Tem potom bi se vstvarile uzorne kmetije, katere naj bi podpirala dežela. Tudi stipendije naj se ustanove, da bi učitelji ne samo kmetijsko šolo na Grmu, marveč tudi druge take šole obiskavati mogli.

Gospod Papler pravi, da so to „fromme Wünsche“, ki so nezvršljive.

Tudi gospod šolski svetnik Horvat se ne more strinjati s predgovornikoma, da-si so želje dobre. Učitelji in pripravniki imajo dosti dela. Gojitev sadjereje v okviru predstojecih predpisov popolnoma zadostuje. Očitanje, da se premalo stori, je osnovano.

Gospod dr. Romih pojasnjuje, da ni imel namena grajati, ampak zaprečiti, da bi se kmetijski nauk ne omejil.

2. Na učiteljišči naj se osnuje nekak tečaj, v katerem bi se pripravniki vežbali v fizikalíčnih poskusih in priučili izdelavati priprave za nauk v naravoslovstvu.

Tudi temu nasvetu ugovarja gospod Hrovat, sicer ga smatra praktičnim; a ker dobivajo pripravniki itak nadrobna navodila v tem in se vže stori, da se potrebna spretnost doseže, zato bi bil odveč poseben tečaj. — Oba predloga se z večino glasov odklonita.

o) Gospod dr. Romih: Vsaka šola imej potrebna učila, kakor to učni red prepisuje. Sicer je vže deželni šolski svet leta 1874. odredil, kaj mora vsaka šola neizogibno imeti za uspešno poučevanje; to pa ne zadostuje, kar potrjuje minist. razpis iz leta 1876., zato priporoča: Slavni deželni šolski svet naj a) izda potreben opis učil vsaki šoli potrebnih, b) naj ukaže, da krajni šolski sveti postavijo za učila primerno vsoto v vsakoletni proračun za stvarne šolske potrebščine in c) naroči nadzornikom, paziti na to, da krajni šolski sveti svojo dolžnost storé.

Gospod prof. Zupančič pojasnjuje, da pod c) stavljeni predlog itak vže obsega nadzornikova instrukcija, naj se torej izpusti. — a) in b) soglasno vsprejeto.

Gospod Senekovič priporoča, ker je še tričetrt ure časa, da se vse, kar ima še na vrsto priti, v tej konferenciiji obravnava, da je ne bode treba drugi dan nadaljevati, kakor se je prejšnji dan želja izrekla. Zbor temu nasvetu pritrdi.

p) Gospod Jeršinovic: a) Odredba deželnega šolskega sveta z dne 20. aprila 1875. leta o postopanju proti šolskim zamudam na ljudskih šolah se le deloma spoljuje in sicer le to, kar je učiteljeva naloga; vse drugo se olajšano izvršuje. Mesto da bi se polmesečni izkazi takoj na višje mesto predložili, odrejeno je po ukazu deželnega šolskega sveta, da sta ob koncu vsakega meseca oba polmesečna izkaza poslati okrajnemu šolskemu svetu. Na podlagi obeh izkazov se tu razsoja samo jedenkrat za ves mesec. Opravičena je torej želja, da tudi učitelji samo mesečno izkazujejo zamude. b) V izkaze je vsprejemati vse opravičene zamude. Od te zahteve naj se odstopi, ker nima nobednega smisla in je zgolj prazna pisarija, jemlje učitelju drag čas; izkazi neopravičenih zamud so vže sami ob sebi obsežni, čemu torej delovanje obteževati. V tem smislu je razlagati tudi ministerski razpis, ki nalaga olajšavo v uradovanju. — Soglasno vsprejeto.

r) Gospod Gabršek: Učne knjige „slovnice in berila“ so potrebne temeljite revizije in prenaredbe. Deželni šolski svet naj voli enketo veččakov, ki naj mu svoje nasvete zastran zboljšanja v smislu učnih načrtov in dobre metodike predloži. V dosego jedrnate in vsestranske zboljšave naj se s tem vprašanjem bavijo prihodnje okrajne učiteljske konference in potem svoja mnenja na višje mesto predlože. — Vsprejeto.

s) Gospod Gabršek želi k čitankam posebno prilogo o kranjskem domovinoznanstvu. Potreba je prav čutna ter se je vže večkrat naglašalo, da tvarina v čitankah ne zadostuje vzlasti gledé na učno navodilo. — Vsprejeto.

š) Gospod dr. Romih: Imenom odbora, kateremu je bil izročen nasvet zastran razprave gospoda dr. Zupanc-a o „šolski higijeni“ v prvi seji, predlaga, naj slavni c. kr. deželni šolski svet posreduje, da se zanimivi in poučni govor natisne in v brošuri razpošlje šolskim voditeljstvom, ki naj potem v lokalnih konferenciijah o tem navodilu poročajo in učiteljstvo informirajo. — Gospod Linhart še dostavlja željo, da bi se gospod dr. Zupanc naprosil, naj svoj spis obširneje uredi in z zanimivimi podatki popolni, s čemur se poročevalce strinja. — Vsprejeto.

t) Gospod Koncilija vpraša konferenciijo: Kdo je dolžan nadzirati otroke v šolskem zaporu, ako prisodi učencu to kazen gosp. katehet? — Glasovi se čujejo: Gospod katehet sam! — Gospod Zarnik misli, da je to vprašanje stvar voditeljstva in v njega območji je, nadziranje določiti.

u) Gospod Šetina: Visoki deželni zbor se naprosi, da bi dovolil provizoričnim učiteljem personalno doklado in da bi se jim to povrnilo, kar so izgubili po novem zakonu o učiteljskih plačah. — Vsprejeto.

v) Gospod Abram: Za izvanredni pouk se učiteljem priznavajo nagrade. Te pa so tako skromne in različne, da bi bil skrajni čas, tudi to zadevo vsaj nekoliko urediti. Zato bodi stalna cena za jedno uro odmerjena. Istotako ne ve pomožna učiteljica ženskih ročnih

del, kakošne nagrade sme pričakovati za celoletni svoj trud. Naj se torej za poučevanje v neobligatnih predmetih vstanovi nek „fiksum“, s katerim se učiteljstvo odškoduje za izredno delovanje. — Vsprejeto.

K sklepu popoldanske seje prebere zapisnikar Ribnikar med zborovanjem dogotavljeni zapisnik dopoldanske seje, kateri se v nekaterih malostnih izrazih popravi in potrdi.

Za verifikacija zadnje seje poverjeni so bili nadzorniki, ki so se zbrali v posebno posvetovanje dne 4. septembra dopoldne ob 10 uri.

Po dognanem vsporodu gospod predsednik s posebnim zadovoljstvom konstatuje, da je konferencija v kratkem času veliko nalogo rešila; zato izreka gg. delegatom svoje priznanje, kateremu bodeta gotovo pritrdila tudi deželni šolski svet in visoko ministerstvo za uk in bogočastje.

Z izrednim naporom zvršile so se štiri glavne in več dolgotrajnih odborovih sej, ter po gg. zapisnikarjih trudapolno sestavljanje sejinih zapisnikov. Za vse to se gospod predsednik toplo zahvali.

Tudi pripravljalni odbor je zaslužno deloval ter znatno pripomogel, da je deželna učiteljska konferencija tako lepo rešila svojo nalogo; jemu in vsem zborovalcem gre zaslužno priznanje. Kot predsedniku konferencije bode sedaj skrb, predložiti predloge in nasvete deželnemu šolskemu svetu, ali deželnemu odboru in zboru ali visokemu naučnemu ministerstvu, kar se v prvi instanciiji ne bode moglo rešiti, ter upa, da to delo ne bode zastoj, marveč koristno za šolstvo.

Zaključuje IV. sejo, vabi gospod predsednik prisotne, kakor pri otvoritvi, da s trikratnim „slava“ klicem izrazijo lojalno svojo hvaležno udanost do Nj. Veličanstva, kar zbor z navdušenjem stori.

Na to še gospod šolski svetnik Blaž Hrovat imenom konferencije iskreno zahvalo izreka gospodu predsedniku za modro in vrlo voditev konferenčnih obravnav. Z burnim „živio“ klicem se konferencija temu vabilu odzove, kajti bilo je prav iz srea vsem povedano.

Po pet ur trajajočem zborovanji se potem delegati razidejo, želeč, da bi se kmalu kazal sad storjenih ukrepov, merečih na povzdigo narodne izornike po urejenih in predrugačenih načelih, katera so vodila zborujoče učiteljstvo, vneto za uzorno-napredovalno šolstvo.

Nove tiskovine k uradnim spisom ljudskih šol na Primorskem.

(Dalje.)

VI. Zaznamek neopravič. š. zamud.

Izkaz neopravičenih šolskih zamud mora šolski voditelj vsakih 14 dni podati krajnemu šolskemu svetu. Ta presoja zamude in na podlagi preiskave postopa postavno proti starišem ali jih namestnikom. Ukrep vpiše v dotični predal, tako tudi morebitno poznejo premembo razsodbe.

V. Opravični zapisnik.

Šolskemu vodstvu došli dopisi in uradni odloki zaznamujejo se s tekočo številko, pod

katero se vpišejo v opravični zapisnik, ter se tudi zabeleži dan, kedaj je došla vloga.

Akti se po letnikih urejeni hranijo v šolskem arhivu.

VI. Matica šolske knjižnice.

Za matico šolske knjižnice je prirediti primerni zvezek v dveh delih, kojih prvi je namenjen za učiteljsko in drugi za šolsko knjižnico.

Imenik knjig se razvrsti po znanostnih strokah.

VII. Inventar.

Pri vsakej šoli mora biti primerno urejen inventar. Tisti naj podaja istinito sliko ekonomičnih razmer dotične šole, in je ob menjavi voditelja podlaga izročitve. Obsega 6 poglavij. — Za prva tri poglavja, ki obsegajo: 1. popis šolske hiše, 2. popis gospodarskih poslopij in šolskih zemljišč, 3. popis šolskega vrta, se vporabi čist papir; za naslednja, ki obsegajo: 4. popis telovadišča, 5. popis šolske oprave in 6. popis učnih pripomočkov (razvrščeni po predmetih) se uporabijo predpisani obrazci.

Knjižnična matica je vsekako del inventarja, vendar se mora radi obširnosti kot posebna knjiga smatrati.

VIII. Šolska kronika.

ima sledeča poglavja:

1. poglavje.

Ustanovitev šole.

V to poglavje se vpiše, kedo in kedaj je šolo ustanovil, katere osebe, okolščine in kateri dogodki so vplivali na ustanovitev šole in katere premembe so se zvršile gledé na vzdrževanje do sedanjega časa. Pod vzdrževanjem se umejo v šolskem katastru navedene materialne šolske razmere. V tem poglavju je tudi navesti vse ukaze z dnevom in številko, s katerimi je bila šola dovoljena ali v teku časa vzdrževanje zboljšana. Tudi je v tem poglavju omeniti avstrijskega vladarja, pod čegar vlado se je ustanovila šola.

2. poglavje.

Listine o vzdrževanju šole.

V to poglavje naj se vpišejo vse listine, ki se tičejo ustanovitve, poznejih uredb gledé na vzdrževanje dotične šole v kronološkem redu dobesedno = (prepis listin).

3. poglavje.

Učni predmeti.

V tem poglavju naj bo razvidno, kateri predmeti in v katerem učnem jeziku so se učili od ustanovitve naprej in kateri predmeti so se dodali v teku časa.

Citirajo naj se ukazi, s katerimi so se vpeljale premembe gledé na učne predmete.

4. poglavje.

Učne knjige.

Tu se napišejo vse šolske knjige za vse predmete z naslovi.

5. poglavje.

Nadzorstvo in vodstvo šole.

1. krajni šolski svet,
2. okrajni šolski svet,
3. deželni šolski svet.

Tu je napisati vse ude pod 1, 2, 3 navedenih šolskih oblastij z imenom in priimkom; istočasno naj se navede dan, kadaj je bil ustanovljen šolski svet 1, 2, 3.

6. poglavje.

Učiteljsko osebje.

Navedejo naj se imena ravnateljev nadučiteljev, učiteljev, učiteljic in podučiteljev z imenom in priimkom in čas nastopa službe.

7. poglavje.

Število šolskih otrok.

- a) šolo obiskavati dolžnih,
- b) vsolanih.

Ta števila je vpisati koncem vsakega šolskega leta.

Sedmerim poglavjem priloži še „dodatek“, v koji se vpišejo znamenite dogodke o šolstvu, podpisi imenitnih oseb, ki šolo obiščejo itd.

Umeje se, da se šolska kronika, ki obsega blizu 80 pol, razdeli tako, da preostaja vsakemu poglavju zadosti praznih listov za nadaljevanje.

IX. Šolska spričevala.

a) Šolska sporočila.

Po § 66. šolskega in učnega reda so stariši ali jih namestniki četirikrat v šolskem letu obvestiti o nravnem zadržanju in napredku učencev sè šolskim sporočilom. Pri šolah s 46tedenskim poukom izdà se šolsko sporočilo prvokrat po 12., drugič po 23., tretjič po 35., in četrtič po 46. tednu. Pri 44tedenskem pouku izdadó se šolska sporočila po vsakem 11. tednu.

V vzglavju šolskega sporočila se razume pod „oddelek“ le višja ali nižja stopinja jednega razreda, ki šteje več šolskih let, ne pa vsopredni oddelek.

Šolska sporočila hrani šolski voditelj od četr- do četrletja; koncem leta se prepusté učencem.

Ker šolska sporočila nadomeščajo po ministerskem ukazu od 12. februarja 1884. št. 23.122 tudi obiskovalna spričala, morejo se na opravičene prošnje starišev ali namestnikov, zlasti pri prestopu otroka v drugo šolo, tudi med šolskem letom izročiti.

Namen izročitve se na šolskem sporočilu in v katalogu zabeleži n. pr. „Šolsko sporočilo se izročuje z namenom, da učenec prestopi v šolo v. . ., „v dosego štipendije“, „v namen, da se pred postavnim časom izpusti iz šole“ itd.

V šolskih sporočilih, ki se dajo učencem koncem šolskega leta, ki nameravajo prestopiti v srednjo šolo, zapiše se po ukazu vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje 17. marcija 1886. št. 5086 skupni red iz jezika (za slovnico, pravopis in spisje) v predal „učni jezik“; isto velja za „računstvo in geometrično oblikoslovje“.

Dostaviti je končno opazko: To šolsko sporočilo se izroči v namen prestopa v srednje šole.

Šolska sporočila, ki se izdajo kot obiskovalna spričala, podpiše voditelj in razrednik.

b) Odpustno spričevalo

ima podpisati voditelj, katehet in razredni učitelj — učiteljica.

c) Odhodno spričevalo

vdobé po § 15, odstavka 2. šolskega in učenega reda tisti otroci, od katerih ni pričakovati, da bi zavoljo duševnih ali telesnih hīb po dokončanej šolski dobi dosegli namen ljudske šole.

d) Izpitno spričevalo.

Splošne določbe.

1. Šole, katere imajo za več let pri-skrbljene tiskovine, smejo še iste nadalje rabiti, ako so prav uredovane.

2. Vse uradne knjige, katere imata urejevati voditelj in učitelj, morajo se pri nadzorovanji šole predložiti c. kr. šolskemu nadzorniku v pregled in podpis.

Trst, 15. februarja 1890.

C. kr. namestnik:

Rinaldini m. p.

(Dalje sledi.)

Pedagogiški razgled.

Rusko in Čuhonsko.

Posnel po „Annuaire de l'enseignement primaire, VIIème année 1891“. Pr. A. Vrvarjev.

(Dalje.)

5. Poučujoče osobje.

Poleg učencev, ki so se izšolali na normalkah in pedagogiških semeniščih, ima pravico poučevati po ljudskih šolah še mnogo drugih oseb, namreč gojenci duhovnih semenišč, raznovrstnih deklških šol in gimnazijski vzgojenci.

Vzgojenci normalk in pedagogiških semenišč so gotovo bolj pripravljeni za poučevanje; vendar jim postava ne priznava nobedne prednosti, in vsak nadzornik si sme izbrati osebo popolnoma po svoji volji.

Učitelje imenuje ali nadzornik (na vzornih ljudskih šolah, ki stojé neposredno pod ministerstvom), ali pa okrajni šolski svet na podlagi nasveta nadzornikovega, ali pa župnik dotične župe (prihoda) (pri župnijskih šolah).

Nadzornik ima pravico, odbiti kakega prosileca, ako se mu zdi dotičnikova nravnost dvomljiva. V pomenljivih slučajih sme nadzornik tudi kakega učitelja odstaviti službe in zatvoriti šolo; ali prizadeti se sme pritožiti pri okrožnem šolskem svetu.

Učiteljice imajo z učitelji vred iste pravice. Po mnogih krajih celo jih število presega število učiteljev, in rado se jim prepušča voditeljstvo deških učilišč. V Petrogradu n. pr. izmed 250 ljudskih šol, koje vzdržava mesto, 220 stoji pod vodstvom ravnateljic, ki so vzgojene bile večinoma po licejih in deklških internatih.

Usposobljenost. Spričevalo usposobljenosti za poučevanje na ljudskih šolah je preleško dobiti: izpitni načrt tirja samo čitanje, pisanje, zelo malo aritmetike in pa

katekizem. A govori se vže zdaj prav resno o potrebi spremenjenega in razširjenega izpitnega načrta.

Spričevalo, ki ga je treba tistemu, ki bi rad dobil kako službo pri mestnih ali okrajnih šolah, se daje učencem, ki so zvršili normalko.

Plače. Plača učiteljev začetnih selskih ljudskih šol se premice med 120 in 360 rublji na leto. Nad 50% vseh učiteljev dobi menj ko 300 rubljev; ali vendar se misli, da je ta plača popolnoma dostojna. Občina daje stanovanje in kurjavo.

Po meščanskih šolah imajo učitelji svoje stanovanje in 540 rubljev na leto; in učitelj-vodja dobiva od 100—150 rublj. letnega prispevka.

Učitelji na okrajnih šolah ne dobivajo več ko po 350 rublj.

Pokojnine. Okrajnih šol učitelji in tisti, ki poučujejo na meščanskih šolah imajo jedini pravico, tirjati pokojnino, ki znaša na leto 350 rublj. za tiste učitelje, ki so službovali 25 let.

Ostali učitelji se ne smatrajo državnimi činovniki in nimajo pravice do pokojnine.

Vojaška služba. Dosluživši šesto leto v poučevanju po ljudskih šolah, so učitelji vsake vojaške službe popolnoma oproščeni.

Šolska statistika. Od leta 1882 naprej ministerstvo narodnega prosvetčenja ni imelo oficijelnih poročil; vkljub tej okolnosti se da približno določiti stanje ljudskega poučevanja na Ruskem tako-le:

18.000 cerkvenih in župnijskih šol, 34.000 učiteljev (in učiteljic) in 600.000 učencev.

31.000 začetnih selskih šol z 32.000 učiteljev in 1.880.000 učencev.

540 meščanskih in okrajnih šol v 2.500 učiteljev in 51.000 učencev.

73 pedagoških semenišč in normalk s 590 učitelji in 5.000 učencev.

To bi znašalo vsega 51.563 šol izročenih 95.190 učiteljem in učiteljicam, v katerih se poučuje 2.606.000 učencev.

Ako pribaviš še pribežališča, pripravljalne gimnazije, muzulmanske šole itd., obsega število ruskih ljudskih šol blizu 60.000 s tremi milijoni učencev, to pomeni k večjemu 20—30% prebivalstva, ki bi moralo v šolo hoditi.

Te številke, kakor tudi statistika o vojaških novincih, ki smo jo priobčili višje, govoré jako značiteljni jezik in kažejo, koliko truda še bode prizadelo ruski vladi, prej ko bo spravila šolstvo na isto stopinjo, na koji vidimo druge evropske narode.

Veliko knežestvo Čuhonsko (Finland.)

Dežela. Više smo vže videli, kolika je razlika med naobraženostjo na Čuhonskem, kjer se najdeja jedva 2% pisanja in čitanja neveščih vojaških novincev, in po ostalih pokrajinah carstva, kjer je poprečno število čitanja in pisanja neveščih vojaških novincev blizu 60%.

Odkodi je to, da se ta pokrajina tako značiteljno odlikuje od drugih pokrajin, in se na ruskem zemljevidu tako sijajno blišči? Razloge si hočemo v sledečem na drobno ogledati.

Besedo „mala dežela“ rabimo, ker je število prebivalcev neznatno, ker ne presega prebivalstvo mesta Pariza; kajti po prostanstvu je Čuhonsko jednako skoro $\frac{3}{4}$ Francoskega.

Znano je, da Čuhonsko leži med 60. in 70. stopinjo severne širine, da torej sega čez polarni krog, in da jega širina na jugu znaša tam, kjer je največa 600km.

Čuhonsko je jezerska dežela. Ta jezera zavzimajo $\frac{1}{8}$ velikoknežestvenega površja; iztakajo se drugo v drugo, in jezero Saïma, kakor je znano, tvori med skalovjem brzotok Ymatra, po katerem se drvi na uro po 18.000.000hl vode in katerega hobenje in bučanja slišiš šest kilometrov daleč. Ni ga vodotoka v Evropi, katerega sila bi bila toliko in ki bi pretil toliko vode.

Lahko se razume, da je ribarstvo v tej deželi jedna izmed prvih obrtij. Nalovi se na milijone kilogramov rib. Lové se ondi tudi medved, volk in lisica.

Poljedelstvo se goji posebno skrbno. Pšenica se seje do 62° severne širine in rž do polarnega kroga, ječmen pa do 68°. Golfv tok je poljedelstvu zelo ugoden, ker ledeno mrzle morske vetrove ogreje posebno pa še solnce, ki za dveh poletnih mesecev, ostaja malone nepretrgano nad obzornim krogom.

Začenski od leta 1809 je Čuhonsko del ruske države. Ali carji, ki so veliki knezi Čuhonski, so vedno jamčili deželi prostost v verskih rečeh in so neprenehoma spoštovali deželne postave in avtonomijo.

Postave in budget sklepa deželni zbor čuhonski, kojega členovi so poverjeniki četririh stanov: duhovščine, dvorjanstva, meščanstva in kmetov. Vsi uradniki razven carjevega namestnika so Čuhonci.

Izmed 36 čuhonskih mest je največje glavno mesto Helsingfors, koje šteje 59.000 prebivalcev. To mesto leži izvestno na poluotoku, ki sega v zaliv; napadov ga brani

trdnjava Sveaborg, ki je zgrajena na skalovitih otokih v zalivu.

Prebivalstvo. Ogromna večina vseh 2,306.000 prebivalcev govori po čuhonsko, a veliki del občinstva in učenjaki govorijo po švedsko. Čuhonci so po veroizpovedanju protestanti. Na Čuhonskem pravoslavnihih ni nad 41.000 in rimskih katoličanov ne nad 2.000.

Prebivalci mest, ki ležijo malone vsa na obalah zaliva ali pa ob jezerih, so delavni in ljubijo obrt.

Prebivalec poljan, ribič in kmet, ima jednostavne priproste navade, ki opominjajo na očake svetega pisma; one so krepke, nekoliko fatalistične v verskem čutenju, ki se odlikujejo po izredni udanosti za slabih časov. Kadar mráz ali dež preti uničiti poljske pridelke, ki so njegovo jedino bogastvo, Čuhonec to imenuje „Yumalan ilma“ (čas dobrega Boga) in se ne razburi. Kadar stoji pred krstjo svojega jedinega otroka, pravi „Bog je prevzel skrb za-nj“ in mirno trpi zgubo.

(Dalje sledi.)

Društveni vestnik.

Iz goriškega okraja. Občenoletno zborovanje „učiteljskega društva za goriški okraj“ vršilo se je v Gorici dne 17. septembra v navzočnosti precejšnjega števila društevnic in društvenikov.

Po predsednikovem pozdravu, kateri se je spominjal v Gorici navzočega Nj. c. in kr. V. prejasnega nadvojvode Karola Ludovika in cesarske družine sploh ter pri zborovanju navzočih gostov — tovarišev iz šezanskega okraja — volita se dva zapisnikarja: gospod K. Mlekuž in gspđ. Fabijani. Tajnik prečita najprej zapisnik zadnjega zborovanja, ki se brez opazke potrdi, potem pa poročilo o društvenem delovanju v minolem društvenem letu.

Iz obširnega poročila naj povzamemo nekatere točke. Društven odbor je imel v minolem letu 5 sej; zborovanj je bilo poleg letnega še dvoje. Vdeležitev je bila pičeleja ko v prejšnjem letu, če tudi se je število društvenikov povečalo, kar ne priča baš o prevelikem zanimanju za društvo.

Prošnja za zboljšanje učiteljskih plač ostala je tudi v minolem društvenem letu — s prejšnjimi — ad acta v dež. odboru, kjer mirno pričakuje, kedaj jo bode pričel dež. odbor proučevati ter o njej poročati prihodnjemu dež. zboru. Kdor ne živi trdega učiteljskega kruha — pravega ovenjaka — temu se gotovo ne mudi! Tolažilno za trpeče učiteljstvo na Goriškem — ki je razmeroma v celi Avstriji najslabše plačano — so jedino prelepe besede njega eksklencije dež. glavarja ob zaključnji dež. zbora, besede katere dajejo upanje, da se bode tudi vprašanje o zbolšanju učiteljskih plač rešilo menda v tekočem letu, ako besede ne ostanejo le besede. Dal dobri Bog, da bi glavarjeva „beseda tudi meso postala in med nami — prebivala“. — Sicer pa, ako se tudi v letošnjem zasedanju dež. zbor na kak način izogne temu vprašanju, ako ponovi kak iz trte zviti izgovor, ako tedaj pokaže, da mu res ni volja pomoči učiteljstvu, katero nujno potrebuje pomoči; tedaj treba bi bilo res poiskati drugih poti,

po katerih bi učiteljstvo gotoveje doseči poskusilo to, česar tako nujno potrebuje in krvavo zasluži.

Taka pot bi bila — obrniti se do c. kr. vlade, da ona pomore do veljave tudi § 55. drž. šolske postave od 14. maja 1869. Vsi paragrafi omenjene postave nategujejo se leto za letom ter nakladajo učiteljstvu novega dela, novega truda, le § 55. ostal je pri miru, če tudi bi se dal vsaj nekoliko nategniti ter učiteljstvu pripomoči do take plače, „da bi učiteljstvo, ne primorano truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obračalo in da je učiteljem še tudi mogoče svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja“. Kakor skrbé c. kr. šolske oblastnije, da učiteljstvo do pičice vsi dolžnosti svoje, tako bo treba prositi, da bodo poskrbele tudi za to, da dobi učiteljstvo primerno plačo.

Učiteljsko društvo naše šteje 82 udov in sicer 64 moških in 18 ženskih. Lepo število res, le škoda, da je večinoma le na papirji, kajti marsikaki misli, da zadoščuje, ako se v društvo vpisati da. Da bi pa po svojih močeh pomagal dosegati društven namen, to se mu zdi odveč. Taka nemarnost bode se maščevala. — Da so društva potrebna in koristna, ne more oporekati nikdo. Narava sama nas uči, da posameznik lože in poprej opeša ko društvo; najvišji zaščitnik našega šolstva izbral si je geslo „zdrženimi močmi“ ter tako pokazal svojim podložnikom pot, po kateri naj hodijo; potreba sama vелеva, da moramo biti združeni v trdno vrsto mož pri možu.

Poročilo končuje: Ne bi smelo biti učiteljske osebe v okrajih, da bi ne bila vreden član društva našega, potem bi nas bila vrsta, kateri bi celó nasprotnik moral priznati pomen in veljavo, katero služi učiteljstvo po vzvišenem svojem stanu. V to pa naj stori vsak svojo dolžnost, da čez leto dni lahko vzkliknemo: Tukaj smo in ostanemo ter kljubujemo najhujšemu viharju!

Iz blagajnikovega poročila povzamemo, da je imelo društvo dohodkov 114'38 gld., stroškov 105'46 gld., prebitka 8'92 gld. in v zastankih 99 gld.

Po volitvi treh pregledovalcev računov, voli se z vzklikom ves sedanji odbor v društveno vodstvo. Od posameznih predlogov in nasvetov naj omenjamo samo predsednikov poziv, da naj se učiteljstvo naroči na nove Volarič-eve skladbe; „koledar za slov. učitelje“ pa naj se pošlje vsem, kateri so lanskega plačali.

Na nasvet, da bi društvo naše zborovalo tudi izven mesta in naj bi se gojilo tudi petje, oziralo se bode po možnosti. Kraj, dan in vsopred prihodnjemu zborovanju določi naj odbor.

Zborovanje je končalo koj po 10. uri, temu je sledil pohod razstave, o kateri spregovorimo par besede prihodnjič. Skupnega obeda ni bilo, ker se je večina mudila v razstavi in ker pri nas ni v navadi.

—e—

Iz kamniškega okraja. Dne 1. oktobra t. l. zborovalo je naše „učiteljsko društvo“ v dvoranah kamniške deške šole. Zborovanje je počastilo 17 gospodov učiteljev in 4 gospodične učiteljice. Predsednik gospod J. Janežič običajno pozdravi zborovalce, izreče v društvenem imenu zahvalo gđ. Šerc in gg. Kos-u, Stiasny-u in Toman-u za brezplačno in prostovoljno vdeležbo pri zborovanju „Zaveze“ v Trstu ter nam priporoča pridno gojitev društvenih vezij, če tudi naši nasprotniki trdijo, da so društva naša nepotrebna. V društvu dejal je, neguje se lojalnost, oživi ponos, tovarštvo, ugled, moč in vstrajnost. — Priporočal je tudi društvnikom, da se naj prihodnje deželne razstave v obilnem številu vdeležijo ter nam priporoča vzgled čeških učiteljev, o katerih umu in pridnosti se je prepričal povodom praške razstave na lastne oči.

Drugo točko dnevnega reda: „Prepariranje živali za šolsko rabo“ rešil je gospod nadučitelj Burnik teoretično in praktično v jednej uri v veliko zadovoljnost navzočih ter se skazal jako praktičnega preparatorja in šolnika z ozirom na uporabo prepariranih živalij.

Gospod Stiasny je jako obširno poročal o zborovanju „Zaveze“ v Trstu ter spodbujal društvnike k vdeležbi teh zborovanj, kajti tu se marsikaj sliši, kar se v časnikih ne čita in, ker deluje „Zaveza“ po javnem načelu, ki bode in mora prodreti v prid našega stanu. Omenja tudi važnost društev, ki so močna rezerva „Zavezi“ in brez katerih ni nade za boljšo bodočnost naših razmer.

Ko se sprejmejo nekateri nasveti, zahvali se g. predsednik poročevalcem za trud in način poročanja ter sklene sejo z ozirom na bližajoči se imendan presvitlega cesarja s trikratnim slava-klicem, katerim se zborovalci, kar se samo ob sebi razume, pridružijo.

A. K.

Maribor. „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ imelo bode v ponedeljek dne 2. nov. 1891 ob 10. uri dopoldne v poslopji c. kr. učiteljišča v Mariboru svoj redni shod, pri kate-

rem bode govoril gosp. ravnatelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik Henrik Schreiner „o koncentraciji pouka“. — Tudi se bodo pri tem zborovanju konstituirali pri uradni konferenciji dne 7. septembra izvoljeni odbori za šolske vrte (Cizel Jožef, Moge Mihael, Nerat Mihael, Paulšek Janez, Slekovec Jožef) in za razstavo učil (gg. Cizel Jožef, Godec Anton, Klenovšek Ivan, Paulšek Janez, Pestevšek Karol, Leskovar Jožef.) — Z ozirom na važne te točke dnevnega reda k prav mnogobrojni udeležbi vljudno vabi odbor.

Ptujski okraj. „Učiteljsko društvo“ zboruje v četrtek 5. novembra t. l. ob 10. uri v okoliški šoli. Vspored: 1. Zapisnik 3. septembra. 2. Dopisi slavn. okr. šolskega sveta: a) o Swaty-jevih učilih, b) o Peyrek-ovem risalnem aparatu, c) o prednosti pokončne pisave v zdravstvenem oziru, d) o glasbenih vilicah. 3. Prednašanje. 4. Nasveti. Z ozirom na uradne dopise ad 2, katerih šolska vodstva ne dobijo posebej, vabi vse člane in tudi gg. tovariše nečlane k temu važnemu zborovanju načelnik.

Iz celjskega okraja. (Vabilo.) „Celjsko učiteljsko društvo“ ima v ponedeljek dne 2. nov. t. l. ob 11. uri dopoldne v celjski okoliški šoli svoj mesečni zbor. Vspored: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene reči. 4. Kako jaz svojim učencem decimale razlagam; govori g. A. Petriček. 5. Poročilo za to voljenega odbora o spremembi pravil. 6. Iz naše vprašalne škrinjice. 7. Nasveti. — Podpisani odbor pričakuje, da se snidejo ta dan vsi stari udi našega društva ter prijateljsko vabi tudi vse na novo v naš okraj došle p. n. tovariše in tovarišice, da pristopijo kot udi k našemu društvu: Svoji k svojim! V slogi je moč! Odbor.

Iz šmarijskega okraja. (Vabilo.) „Šmarijsko-rogaško učiteljsko društvo“ zboruje dne 12. nov. ob 11. uri dopoldne v Šmarji pri Jelšah po vsopredu, ki je bil zadnjič določen. — Ako bo 12. nov. neugodno vreme, vrši se zborovanje dne 18. nov. K obilnej vdeležbi vabi odbor.

Iz št. lenartskega okraja. (Vabilo.) „Št. lenartsko okrajno učiteljsko društvo“ zboruje dne 8. novembra t. l. ob 11. uri dopoldne pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Vspored: 1. Zapisnik in druga poročila. 2. „Glodavci“; predava gspđ. Wutt, Sv. Lenart. 3. Šolski vrt; predava Kóvačić, Sv. Trojica. Nasveti. — Vse člane in tudi gg. tovariše nečlane vljudno vabita

J. Kóvačić,
fajnik,J. E. Mavrič,
načelnik.

Iz črnomeljskega okraja. (Vabilo.) „Učit. društvo za črnomeljski okraj“ ima dne 29. oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopji v

Črnomlji svoje redno zborovanje. Vspored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo zastopnikov o dež. učiteljski konferenciji. 3. O pokončni pisavi (gosp.

Šetina). 4. O prostem risanju (gosp. Jeršinović). 5. O petji (gosp. Šest). 6. Nasveti.

Jeršinović, preds.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. [Dalje.] Po vprašanji hoče učitelj v učenci vzbujati nazore, pojme ali misli. Da pa postanejo novopridobljeni nazori, pojmi ali misli stalna lastnina učenčeva, se morajo z drugimi elementi, nahajajočimi se vže v duši dobro spajati. Najprej gre torej za to, da se najdejo za nove pojme itd. primerni momenti, na katere se lahko opirajo. Učitelj mora torej svoje učence do dobrega poznati, vselej mora vedeti, kaj je dosedaj vže v okrožji otročjih skušenj, na kaj se torej opira z vspohom. Potem se mora vsebina razkrojiti v posamezne predstave, znake in misli in tako urediti, da vsak prejšnji element na poznejše pripravlja, dokler ni smoter dosežen. Konečno se spravijo posamezni nazori, znaki in misli v obliko vprašanja in s tem učencu v zavest. Če hočem n. pr. otrokom razlagati pojem kvadrata, razdelim vsebina tega pojma v znake: čveterokot, paralelogram, jednakostransk, pravokoten, katere posebej razvijam nazorno — iz tega potem neposredno pojem kvadrata. Stavke: „Toplota razteza vsa telesa“ razdelim v posamne misli: a) trda telesa se raztezajo po toploti, b) tekoča telesa se raztezajo po toploti c) zračna telesa (plini) se raztezajo po toploti, d) trda, tekoča in zračna telesa so vsa telesa. — Pri tem se pa mora gledati na to, da se ne preskoči nobedna misel, ker iz tega izvirajo nepopolnosti in pomanjkljivosti. Tako bi nastala pomanjkljivost, nepopolnost pojma, če bi izpustil pojme trdna, tekoča, zračna telesa.

Izmed znanih znakov dobrega vprašanja hočem poudarjati le jednega. Vprašanje naj bo primerno razumnosti učenčevi. Preleško vprašanje premalo zanima. Odgovor učencu ne pripravi veselja, da ga je pogodil, ker mu ni bilo treba nobednega truda. Pravi odgovor pretežkemu vprašanju učenec k večjemu ugane. Če se mu večkrat ponesreči, se učenec ne trudi več, ker se mu zdi nevspešno.

Konečno se zahteva od ljudske šole, da podaja učencu znanosti in spretnosti, ki so za nadaljno izobraževanje za življenje potrebne. Gre se torej za materijelno znanje in spretnosti. Tukaj se pač lahko sklicujem na to, kar sem rekel pri konferencijah povodom nadzorovanja. V obče je materijelno znanje povoljno, v nekaterih slučajih dobro, tu pa tam celo prav dobro. Vendar moram še opomniti, da ne prisojam znanju, pridobljenemu mehanično in po spominu nobedne vrednosti, kakor sem omenil vže zgoraj. To ni stalno znanje in ne služi, kadar ga potrebujemo. Spominu vtisnena vrsta se le reproducira, če se reproducira začetni ud te vrste.

Kar se tiče kolikosti tvarine, Vas prosim, da se držite načela: v omejitvi se kaže mojster. Ne preveč, malo pa dobro! Pred vsem posvetite vse svoje moči staremu triviju, veri, jeziku in računstvu. Pri jezikovnem pouku bi Vas posebno opozoril na spisje. O težkem vprašanji, kako se morajo učenci navajati, da izražajo svoje misli samostalno, prosto, jasno in jezikovno pravilno, danes ne morem natančneje govoriti. Naznanim pa vže sedaj, da se bomo s tem vprašanjem pečali v prihodnji skupni konferenciji, in Vas še jedenkrat prosim, da obračate na-nj svojo pozornost.

Kar se tiče obravnave beril, smo vže govorili o tem povodom današnjega učnega poskusa in sledeče mu debate.

Morebiti se mi bo ugovarjalo, da je prosta obravnava vsakega berila pretežavna in da je zanjo potrebna natančna priprava. To je tudi popolnoma istinito; vendar menim, da se to razume samo po sebi. Nobeden vesten učitelj, od najzadnjega vaškega učitelja do najučenejšega vsenčilišnega profesorja ne sme stopiti nepripravljen v šolo. Jaz celo mislim, da tako pripravljajanje le tedaj ugotovi svoji nalogi, če je pisмено izdelano. Priporočam Vam nujno pismene preparacije, katere si bom dal tudi pri prihodnjih nadzorovanjih pokazati. Delo je iz kraja precej trudapolno; ali vesten učitelj našel bo v njem kmalu prav budilno in prijetno delo. Samo pismena preparacija Vas more povzdigniti nad rokodelsko oskrbovanje svojega poklica in Vas k temu dovesti, kar bi morali biti: umetniki v najlepši umetnosti, v izobraževanju ljudi. Ne mehko ilo, ne pokorni les, ne kovna kovina in ne trdi kamen ni materijal, katerega morate izobrazovati, ampak neumrjoča duša človeška.

In sedaj še nekaj! Veseli me, da morem tukaj povedati, da je Vaše obnašanje z malimi izjemami popolnoma korektno. Opažal sem z veseljem, da se visoko ceni stanovska čast, da se većinoma vestno izpolnjujejo stanovske dolžnosti. Če sem vkljub temu izrekel nekatere želje in — hočem Vam to kar povedati — sem si jih še precejšno število drugih želj prihranil za primerno priložnost, ne smete pozabiti, da gredo moje težje na to, da bi dovedli naše šole kolikor mogoče do stopinje dovršenosti. Ne prikrivam si, da mi je idejal pred očmi, katerega doseči ne morete Vi, še manj pa jaz. Pa vsaj delati na ta vzor, kolikor mogoče, se naj potrudimo vselej.

Sredstev za to poznate vsi. Omenil bi le jedno. Imenuje se kolegijalnost. Kje najdemo učitelji vspod-

buje za naš poklic, če ne v srčnem, prijateljskem občevanji z našimi tovariši, ki sledé istim smotrom kakor mi, ki se imajo boriti z istimi zaprekami, kakor mi. Vsak posameznik ima priliko, pridobiti si skušenj, ki se v prijateljskem občevanji zmenjujejo in prinašajo tudi drugim koristi. Saj Vas združuje vsemogočna vez, stremljenje po skupnem idealnem smotru, katerega ste si postavili za nalogo svojega življenja. Pustite torej vse ločilne misli in nazore strani in oklepajte se srčno drug drugega. Tako bodele znamenito društvo, kateremu prištevati se mi bo vedno v veliko čast. (Dalje sledi.)

Gornjeradgonski okraj. Dne 26. septembra t. l. vršila se je v šolskem poslopji pri Kapeli okrajna učiteljska konferenca za ljutomerski in gornjeradgonski okraj.

I. Predsednik, c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod Ivan Ranner otvori konferencijo ob 10. uri dopoldne. Po običajnem pozdravu povdarja, da teši učitelje pri njih napornem delu v kljub vsem pritiskom proti šoli prijetna zavest, da najde v prevzvišeni osebi Nj. Velikanstva presvitlega cesarja svojega zaščitnika, kateri na najvišjem mestu čuva, da se šoli samej ter njenim učiteljem krivica ne godi. Zategadelj pozove zbrane, naj skažejo svojo udanost in hvaležnost do presvitlega cesarja s tem, da mu zakličemo trikratni „živio“, čemur se navzoči z navdušenostjo odzovejo.

Dalje se spominja smrti bivšega naučnega ministra viteza Hasnerja, kateri si je pri izdelovanju sedanjih šolskih postav iztekel za narodno šolo neumrljivih zaslug, ter pozove zbrane, da v znak spoštovanja vstanejo raz sedeže, kar se tudi zgodi.

Slednjič naznani, da se je podal v tem letu bivši c. kr. deželni šolski nadzornik gospod Ivan Aleksander Rožek v pokoj, ter smo dobili v osebi gospoda dr. Konrad Jarza krepkega naslednika in podpiratelja šole, kateri bode šole kolikor le mogoče pridno nadzoroval, ter se o njih napredku sam prepričal.

Potem imenuje svojim namestnikom gospoda nadučitelja Horvat-a iz Ljutomeru. Zapisnikarjem sta pa bila predložena gospd. Matekovič in gosp. Herzog, oba od Sv. Križa pri Ljutomeru.

II. Prečita se pismo gospoda c. kr. okrajnega glavarja grofa Attems-a, kateri pošilja zbranim učiteljem svoj pozdrav obžalnoč, da se zaradi važnih poslov ne more konferencije vdeležiti. Ker si je novi gospod glavar pridobil v kratkem času svojega poslovanja simpatije vseh učiteljev, zakličejo mu zbrani navdušeni „živio!“

III. V svojem poročilu o nadzorovanih šolah povdarja gospod predsednik posebno na to, da bodo otroci umeli, kaj čitajo; zategadelj naj prečitano stvarno pri zaprtih knjigah ponavljajo. Pri realizaciji naj se poda otrokom neka dispozicija, po kateri bodo pri ponavljanji

samostojno delali, ne da bi učitelj moral posamezne reči izpraševati. Vsi uradni spisi naj bodo shranjeni v šoli, ne pa v stanovanju posameznih učiteljev, da so v vsaki priliki pri rokah.

IV. O vprašanji: „Kako-li zamore učitelj ljudske šole učno-načrtni nalogi zgodovinskega pouka o avstrijskem cesarstvu in Najvišji dinastiji v popolni meri zadoščati in šolsko mladino z najvažnejšimi dogodki avstrijske zgodovine in Najvišje dinastije seznaniti?“ poročal je g. Karba od Sv. Križa pri Ljutomeru. Navel je najprej glavne točke zgodovine sploh, ter prišel potem na avstrijsko zgodovino. Povdarjal je, da se naj učitelj pri tem pouku ozira posebno na nekatere dneve v letu, pri katerih se o Najvišji dinastiji, posebno pa o našem presvitlem cesarji lahko kaj pové.

Živahne debate vdeležilo se je več učiteljev, posebno gospod Freuensfeld, kateri je povdarjal, da se uči na učiteljskih več nemške, ko pa avstrijske zgodovine. Glavna stvar pri zgodovini v šoli pa je, kako jo učitelj prednaša. Ako se kaka zanimiva zgodovinska povest pove, naj je učitelj ne razčlenja, ker pokvari s tem ves učinek.

V. O spremembi naših čitank govoril je gospod Strelec od Sv. Jurija ob Ščavnici. Ker je to vprašanje „Popotnik“ vže precej razmotrival, pogovoril je le splošno uredbo, naštel glavne napake, ter stavil primerne stavke. Po tem vprašanji vnela se je dolga debata, pri kateri je malo ne vsak stavil svoje nasvete. Glavna načela, katera so se sprejela so:

1. Naj se čitanka izdajo v dveh izdajah: za enorazrednice v treh delih, za čvetero- in večrazrednice v petih delih. Ker se „Začetnica“ od „Prve čitanke“ loči, rabita se obe le dve leti. „Četrta čitanka“ naj ostane, ker je sploh najhbolja šolska knjiga, kar jih imamo.

2. Vsebina prvih treh čitank ter „Začetnica“ naj se popolnoma predela po uzoru Heinrich-ovih čitank. Kako se naj to zgodi, o tem govorilo se je v poročilu.

3. Čitanke dobodo razen „Četrte čitanke“ slovniske dodatke.

Končnik-ova slovnica“ se predela po uzoru „Deutsche Sprachschule“ ter se rabi tankaj kot učna knjiga, kjer se rabi „Četrta čitanka“.

Vse čitanke dobodo zemljevide razven „Prve čitanke“. K „Tretji čitanki“ priloži se s sekircnimi natiskana cesarska pesem. — V drugih rečeh strinjali smo se večinoma s sklepi drugih konferencij, katere so to vprašanje obravnavale.

Vprašanje o telovadbi je zaradi pomanjkanja časa odpadlo, istotako poročilo zdravstvenega odseka. Po poročilu književnih odsekov izvolil se je gospod Budna od Negove namesto odidelega gospoda Bregant-a v odsek za šolske vrte.

Potem sklene gospod predsednik konferencijo ob polu 3. uri.

Iz vranskega okraja. Letošnja uradna učiteljska konferencija vršila se je za ta okraj na Vranskem dne 7. septembra pod predsedništvom gosp. nadzornika dr. Vrečka. Le-ta pozdravil je navzoče presrečno ter otvoril zborovanje s trikratnim „živio“ na presvitlega cesarja, spominjal se potem novega dež. nadzornika gosp. dr. Jarz-a, kojemu se je doposlal telegram, a tudi vpokojenega dvor. svet. Rožek-a.

Ko si je gospod prvomestnik izbral svojim namestnikom gospoda Meglič-a, skupščina pa izvolila zapisnikarjema nadučitelja Cizelj-na in Reich-a, sledilo je obširno poročilo gosp. nadzornika, iz kojega se je razvidelo, da je stanje tukajšnjega šolstva sploh povoljno, deloma povse povoljno, ter da je gledé na šolsko obiskovanje opaziti lep napredek. Tudi se je pohvalno povdarjalo složno delovanje duhovskih in posvetnih učiteljev.

O vprašanji tičočem se preosnove naših šolskih knjig vnel se je po končanih razpravah določenih govornikov obširen razgovor, kojega se je vsak navzočih po večkrat vdeležil. Sploh je bilo opazovati, da je učiteljstvo to vprašanje temeljito proučilo, kar je tudi gospod nadzornik pohvalno omenil.

Po končanji debati sprejela so se naslednja po gospodu Šorn-u nasvetovana, deloma pa po navzočih dostavljena načela:

1. Za jedno- do trirazredne šole izdajo naj se tridelne, za četvero- in petrazredne pa četverodelne čitanke.

2. Sedajna „Začetnica“ naj se loči od prve čitanke, naj bo manjša in cenejša ter naj dobi normalnim besedam primerne slike. Slovnični dodatek naj prvej čitanki ostane, a naj se razpravi gospoda Meglič-a primerno popravi in popolni.

3. Slovnični dodatek v drugem berilu ter Končnik-ova slovnica naj odpadeta, mesto njih naj se pa sestavi našim potrebam primerna dvodelna slovnica tako, da bo drugi del popolnoveč prvega.

4. Nove slovnice in čitanke naj se nazivljejo: „Začetnica“ Prva-, Druga-, Tretja in oziroma „Četrta čitanka“, „Slovenska slovnica za ljudske šole I. del“ in „Slovenska slovnica za ljudske šole II. del“.

5. Etična berila naj se izimši druge čitanke pomnožijo z mičnimi, otročej naravi primernimi povestmi. Pred vsem naj se tu ozira na primerno narodno blago, kojega v sedajšnjih čitankah žal tako močno pogrešamo. — Pomanjkljivi pesniški proizvodi naj se z dobrimi nadomestijo.

6. Tvarina za realije ne bodi tako obširna kakor sedaj, a bodi mičnejše in poljudnejše spisana.

7. Jezik bodi v vseh knjigah v obliki jednoten, dosleden, na stališči sedajnega napredka dovršen, duševnemu obzorju in razvoju otrok primeren tako, da prevladuje v začetnici in v prvej čitanki goli in razširjeni stavek, v drugej čitanki razširjeni stavek, jednovito pod- in priredije ter skraćeni stavek. V

tretjej in četrtej čitanki rabi naj se pa vzgleden književni jezik.

8. Tretjej čitanki tridelne in četrtej četverodelne izdaje dodajo naj se originalni rokopisi slov. pisateljev, da se vadijo otroci najvišje skupine v čitanji raznih pisav.

9. Kaj se naj sprejme v posamezne čitanke tridelne izdaje, to določi naj pisatelj, kojemu se je pa ozirati na izražena načela pod št. 6 in 7.

10. Glavno vodilo slovniškega pouka bodi spise, s kojim naj bodo ostali deli jezičnega pouka tesno združeni. Praktične vaje naj zavzemajo glavni del slovnice na vseh stopinjah tega pouka.

11. V prosepah zdravja očij in z ozirom na estetiko naj se šolske knjige z večjo pozornostjo tiskajo; skrbi se naj pa tudi, da se tako pogosti tiskarski pogreški preprečijo.

12. Pri ponatisih šolskih knjig naj se ne spreminjajo niti posamezne besede niti celi stavki.

13. Vse šolske knjige naj se trdo v platno vežejo.

14. Čitankam dodenejo naj se zemljevidi in sicer drugej čitanki oni domače dežele — za nas tedaj Štajarsko, tretjej avstrijsko-ogrska monarhija in četrtej Evropa.

Stalni in književni odbor ostaneta stara, gg. Farčnik, Meglič, Šorn in Reich, poročevalcem o šolskih vrtilih izvoli se gospod Farčnik, a delegatom za dež. konferencijo gospod Šorn. — Gospod predsednik zahvali se potem gospodom referentom, kakor tudi ostalim udom za trud, vztrajnost in temeljito proučevanje določene naloge ter želi vsem vesele počitnice. Ko se je še gospod Meglič zahvalil gospodu nadzorniku za tako spretno in uprav kolegijalno vodstvo konferencije, podali smo se v obče dobro znano gostilno gospe Šentak-ove, kjer smo se pri izbornej in jako cenej postrežbi izvrstno zabavali v družbi ljubeznjivega prijatelja našega stanu, gospoda notarja Svetine. h.

Iz Haloz. (Šolska svečanost). Pri Novi cerkvi blizu Ptuja dozidali so za tukajšnjo trirazrednico prav lepo novo šolsko poslopje, katero se lahko ušteva med prve v ptujskem okraji. *) V torek 15. septembra je bila ta nova šola slovesno blagoslovljena in otvorjena. Na vse jutro pokali so topiči in ob 8. uri zbrali so se šolski otroci in občani, kakor tudi gostje iz Ptuja, Sv. Trojice, Sv. Duha, Sv. Vida, Sela, Leskovca, Žetala, Stoperc in Sv. Janža v farni cerkvi pri Sv. Trojici. Tukaj se je najprej vršilo blagoslovljenje nove šolske zastave, katero je navzoča gospa Emilija Sadnik iz Ptuja s krasnim trakom oplešala. Preč. g. veroučitelj o. Bonaventura Čiček je zbranej šolskej mladeži v lepem in umestnem govoru razjasnil pomen svečanosti zastave in

*) Prav lepa nova šolska poslopja v ptujskem okraji so še v Ptujski okolici, pri Sv. Duhu, v Vurbergi, v Zavrči in pri Sv. Marku.

na nji nahajajočih se slik (sv. Alojzij in grb štajerske dežele). Potem je bila slovesna sv. maša s "Te deum" in pred odhodom iz cerkve "Veni sancti spiritus". Od tod je šel slovesni spreved, na čelu mu šolska mladež z vihrajočo novo zastavo in vrla haloška godba k novi šoli, katera je bila oplešana s cesarskimi in deželnimi banderami. Tukaj je opravljal blagoslovljenje šole preč. g. župnik o. Aleksander Sovič. Po dokončanih cerkvenih obredih poprime besedo c. kr. okr. šolski nadzornik gospod Ranner kot zastopnik službeno zadržanega gospoda okrajnega glavarja, razodevši navzočej šolske mladine in nje roditeljem vršujočo se slavnost. Govornik izreka zahvalo občinskim zastopom in krajnemu šolskemu svetu za prelepo novo sezidano poslopje, opozori stariše na dolžnosti, ki jih imajo kot prvi vzgojevalci proti otrokom, kako naj osobito svoje otroke za šolo pripravljajo, kako naj jih v šolo pošiljajo in učiteljem pri težavnem delu pomagajo, naklada učiteljem skrbeti za blagor šole, da bode to novo poslopje služilo lepemu, vzvišenemu namenu, ter zakliče trikratni "živio" presvitlemu cesarju, čemur navzoči navdušeno pritrdijo. Otroci zapojejo, godba pa zasvira cesarsko pesem. Nadučitelj Šalamun se potem zahvali v prisrčnem govoru vsem občanom, ki so toliko storili za novo šolo, ter jih zagotovi za to njihovo poštornovalnost hvaležnosti sovremenikov in potomcev. Učenci zapojejo "Avstrija moja". Preč. gospod veroučitelj o. Bonaventura se je zahvalil v imenu učencev za podarjeno zastavo, osobito velečest. obitelji Sadnik iz Ptuj, obljublja, da se bode šolska mladež za očito naklonjenost vseh šolskih podpirateljev izkazovala vedno hvaležna z lepim нравnim življenjem in marljivostjo. S tem je bila slavnost v šoli končana. Otroke je potem krajni šolski svet pogostil, in gospod Rajmund Sadnik je razdelil vsem otrokom vsakemu po jeden robec; vrh tega še je ta blagi ljubitelj šolske mladice podaril za uboge šolske otroke 30 gld. Bog nam daj več takih šolskih dobrotnikov!

Opoldne je bil v šoli skupni obed, pri katerem so navzoči gg. učitelji in sosedni gg. kaplani kaj izvrstno peli, posebno se je odlikoval gospod kaplan Pivec iz Žetal kot izvrsten basist. Med petjem so se vrstile razne napitnice. Gospod nadzornik Ranner je napival presvitlemu cesarju, velečast. obitelji Sadnik, in preč. duhovščini; preč. gospod domači župnik o. Aleksander Sovič gospodu nadzorniku in narodnemu učiteljstvu ptujskega okraja; gospod nadučitelj Robič od Sv. Vida krajnemu šolskemu svetu, domačemu učiteljstvu in duhovščini, čestitajoč vsem k prelepemu vspehu trudapolnega in složnega delovanja za prospeh domačega šolstva in za blagor šolske mladine pod geslom "vse za vero, dom, cesarja"; gospod okrajni šolski svetovalec Šošterič občinskim zastopom, gospod šolski načelnik Drevenshek stavitelju poslopja gospodu Kisel-u iz Ptuj, gospod župnik o. Benko Hrtiš od Sv. Vida

vsem pevcem, gospod nadučitelj Šalamun vsem gostom, osobito gopsem itd. Omeniti mi je še, da smo vsi navzoči zapisali svoja imena v šolsko kroniko. Začelo se je vže mračiti, ko smo zapustili prijazno rogatniško dolino ter se podali "z Bogom!" vsak na svoj dom.

Iz Ribnice na Kranjskem. Kdor deluje do pol veka v korist svojemu ljubemu narodu in mu je žrtvoval svoje najboljše moči, ta pač zasluži, da se ga spominjamo s hvaležnostjo. Jožef Raktelj, dosedanji nadučitelj v Ribnici, deloval je 48 let na šolskem polji, in ker je sedaj stopil v zaslužen pokoj, posvetimo mu par vrstic.

Raktelj porodil se je 22. januarja 1825. leta v prijaznih Toplicah pri Novem mestu, kjer je bil njegov oče Blaž, učitelj in organist. Dovršivšega ljudsko šolo pri očetu v Starem Trgu pri Ložu, dali so ga roditelji v Ljubljano, da se pripravi za učiteljski stan, do katerega je kazal veliko veselja in nagnenost.

Jeseni leta 1843. dobil je prvo službo v svojem rojstnem kraju. Črez tri leta naredil je konsistorijalno preskušnjo v Ljubljani pri deželnem šolskem svetovalcu, kanoniku Janezu Novak-u. Dne 19. oktobra 1848. leta imenoval se je Raktelj stalnim učiteljem na takratni trirazrednici v Ribnici, leta 1856 postal je tu nadučitelj, 1874. l. pa voditelj četverozrednici.

Dne 5. maja 1869. leta imenoval je naučni minister Raktelj-a začasnim nadzornikom črnomeljskega šolskega okraja, kojo službo je opravljal do 11. novembra 1870. Od 1871 do 1888 je bil zastopnik učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu Kočevskem.

Ko se je leta 1878 ustanovila dekliška dvorazrednica, postavil se ji je Raktelj voditeljem, l. 1880 imenoval se je stalnim nadučiteljem.

Dne 25. decembra 1886. leta izročila mu je ribniška občina v znak njegovih obilih zaslug v šoli in izven nje diplomu častnega občana.

Na ribniški šoli delovalo je z njim od 1848 do 1891. leta trintrideset učiteljev in osem učiteljic.

Skoraj ves sedaj živeči rod ribniškega šolskega okoliša šolal se je pri Raktelj-i, jegovi učenci so različni doktorji, učitelji in učiteljice, uradniki, duhovniki, trgovci itd.

Jegov najstarejši sin drugega zakona, Edvard izvolil si je stan svojega očeta, a se je vlegel mlad v hladni grob dne 3. marea 1884 na Robu; hvaležno ljudstvo mu je — bil je več godbenik — postavilo lep nagrobnik. Drugi sin Janez je drugi učitelj na četverozrednici v Vipavi, a najmlajši Leopold je pel dne 11. avgusta tega leta prvo sveto mašo; istega dne bila je preoblečena hči Cilika v ljubljanskem samostanu, kjer je učiteljica.

Dne 30. septembra tega leta postavil je c. kr. deželni šolski svet Raktelj-a na njegovo prošnjo v

stalen pokoj; pri tej priliki izreklo se mu je za njegovo mnogoletno uspešno in vestno delovanje popolno priznanje.

Tako živa sedaj vrli šolnik, spoštovan in ljubljen od svojih mnogoštevilnih nekdanjih učencev, zaslužen mir.

Mnogaja leta! _____ Ze.

S Krasa, dne 15. oktobra t. l. V 19. številki letošnjega „Popotnik-a“ je dopisnik s Krasa gospod —o— mej drugim tudi to-le napisal: „K raznim nasvetom vprašal je gosp. Luznik, kateremu se zdi društveno delovanje neuspešno...“ Gospod kolega —o—, oprostite mi, razumela se nisva; jaz sem dejal tako-le: „Pri zborovanju v Nabrežini smo vže pred časom sklenili, da se opiše naš okraj. Ker nismo do danes še nič vidnega storili, zganimo se ter z združenimi močmi delajmo; kajti marsikdo bi nam utegnil očitati, da smo le kričači, da so naši sklepi le prazne besede in društveno delovanje brezuspešno itd...“ Kolega dragi, da bi pa jaz bil mislil, da je društveno naše delovanje „neuspešno“, — ne, tega nikakor ne; kajti prepričan sem o krepkih vtisih, koje odnašamo učitelji od zborovanj, o vtisih, ki nas navdušujejo, da s toliko večjo gorečnostjo in spretnostjo premagujemo težavno svoje delo ter se posvečujemo stanju, ki je podlaga vsem drugim stanovom. To, dragi kolega, so moje misli, drugih gledé tega vprašanja ne poznam. — Da si mi zdrav!

Ker pa je pero vže na papirju, recimo še jedno: Zanimanje do našega društva je pri nekaternih nekam upalo, ne rečem ravno, da bi bilo vže vse tako hudo pod zlo, a v kupi bistre studenčine pluje kaplja druge barve. Zameriti pa ni nobednemu, kajti vsaka glava ima svojo pamet. Prepričanja so različna. Da se nam pa zbistrijo pojmi, treba, da si povemo svoje misli v obraz. To pa najlažje storimo ob društvenih zborovanjih.

Usojam si torej svetovati to-le: Vsi tisti, ki se z društvenim delovanjem, ravnanjem, namenom, programom itd. itd. ne vjemajo, naj blagovolijo priti ob priliki prvega društvenega zborovanja ter naj tu, javno, očitno in odkritosrčno povedó, kaj jim ne ugaja, kaj jim ni prav, povedó naj, kako bi se dalo

drugače delati, da bi se isto dobro doseglo, kar oni želijo; na dan torej z nedostatki, radi kojih ne morejo oni gospodje sedaj vspeševati z našim društvom! — Ako se to zgodi, poznajoč vrlost kolegov svojih, nadejam se, da bode v kratkem bolje. Kolegi dragi, ker imamo iste britkosti pa iste „sladkosti“, smo lahko jedini, lahko složni, — treba le malo dobre volje, pa je! Na Krasu smo bili do neznatnih izjem zmiraj vzorno složni. Krenimo torej zopet na staro pot, saj smo vsi prepričani, da v slogi, da v društvu je moč!

Lojze.

(Najvišji darovi.) Nj. veličanstvo presvitli cesar podaril je občini v Šmarijah (Kranjsko) 250 gld., krajnemu šolskemu svetu v Predosljih 200 gld. in občini v Stranicah (konjski šolski okraj) pa 100 gld. za razširjanje šolskih poslopij iz zasebne svoje blagajnice.

(Pouk v risanju.) Naučno ministerstvo izdalo je, kakor poročajo novine, ukaz, s katerim se prenamejajo načrti za učenje risanja na učiteljskih. Po tem bode pouk v bodoče v vseh razredih skupen, to je gojenci vsakega razreda vadili se bodo ob enem z jedno in isto risarsko nalogo.

Spremembe pri učiteljstvu. Gosp. Jakob Cvirn, učitelj v Framu dobil je službo učitelja-voditelja v Stopercah; gosp. Matija Herič, učitelj v Cirkovcah pride v Zavrče, gospdč. Berta Hödl, ki se je svoječasno podučiteljski službi na Remšniku odpovedala, nameščena je kot supl. pri Sv. Marjeti niže Ptuj.

Na Primorskem. Gospod Anton Benigar, nadučitelj v Tomaji je prestavljen v I. plač. razred; gospod Jožef Čuček, učitelj na Barki postal je učitelj-voditelj v Avberu. — Na novo sta nameščena učiteljskénika-abiturijenta: g. Peter Ipavec, kot začasni učitelj-voditelj na Barki, g. Luka Starec pa kot začasni učitelj v Povirji. — Gospdč. Olga Vodopivec, podučiteljica v Renčah postala je začasna učiteljica v Št. Andrežu, gospdč. Elizabeta Kosnič, abs. uč. kandidatinja nameščena je kot podučiteljica v Renčah, gospdč. uč. kandidatinja Pavla Kumar pa kot podučiteljica v Križu.

Raznoternosti.

[„Zeitschrift des Vereines österr. Zeichenlehrer“] se imenuje list, ki izhaja na Dunaji ter velja za celo leto 3 gld. Prinaša razno risarsko gradivo s podobami, letos med drugim tudi jako zanimivo poročilo reformske komisije o risarskem pouku na ljudskih šolah, ki se bode prihodnje leto nadaljevalo. Omenjeni list prav toplo priporočamo slovenskim učiteljem, posebno pa okrajnim učiteljskim knjižnicam. Naročnina se pošilja: Herman Eichinger, Wien V. Wienstrasse 77.

[Tiskovine.] W. Blanke, tiskar v Ptui, je priredil po uradnem predpisu nemško-slovenske tiskovine za oba izkaza o stavljenji osepnice, katera je predlagati odsihdob vsako leto pričetkom novega šolskega leta šolskim vodstvom.

[Lep postranski zaslužek.] Bostonski učitelj Edward Bellami, čegar ime je po njegovem romanu: „Pogled iz leta 2000 na leto 1887“ tako naglo zaslovelo, dobil je iz razpečanja omenjene knjige dosedaj 75.000 gld. deleža od dobička.

[Največa šola celega sveta] je mohamedanska univerza v Kairi. Osnovana je bila 955. leta ter šteje 10.000 učencev in 370 učiteljev. Klopji ali miz se v tej šoli ne nahaja, ampak učenci se učé, jedó in spó na tleh ali na slannicah. Gramatika, pravoznanstvo, Fisiologija in bogoslovje učé se po koranu. Učitelji ne dobivajo nikakoršne plače, ampak živijo se od darov, katere jim delijo bogati učenci.

[Največo uro na svetu] dobil je rotovž v Philadelphiji. Kazalnik ima v premeru celiko 10 metrov, minutni kazalec je dolg 4 metre, oni, ki kaže ure, pa 2½ metrov; zvon na kojega ura bije, tehta 25.000kg. Navija se ura s posebnim parnim strojem, ki ob enem goni dinamo-mašino za razsvetljavo kazalnika.

[Novi planeti.] Zvezdoslovec Charlois v Nizzi našel je nova dva asteroida, zvezdo 11. in zvezdo 13. velikosti. Ž njima je naraslo število planetov na 318.

[Ljudsko štetje.] Osrednja statistična pisarnica je obelodanila nekatere podatke o letošnjem ljudskem štetju. Iz njenega poročila smo izvedeli, da je naša državna polovica štela dne 31. decembra 1890. leta 23,895.413 prebivalcev, ki se delé po narodnosti: Nemcev 8,461.997 (več 453.133 nego pred 10 leti). Čehovim Slovakov 5,473.578 (več 292.670), Poljakov 3,726.827, Rusov 3,101.497, Slovencev 1,176.535, Srbov in Hrvatov 644.769, Italijanov s Furlani vred, 674.701, Rumuncev 209.026, Madjarov 8.139.

Št. 392. **Razpisi natečajev.**

Učiteljsko in podučiteljska mesta.

Na četverorazredni ljudski šoli IV. plač. razreda na Bizeljskem umešča se učiteljsko mesto, dalje se umešča na ljudskih šolah tudi IV. plač. razreda in sicer v Bučah, v Pilštanji in na Bizeljskem po jedno do sedaj začasno oskrbovana podučiteljsko mesto definitivno.

Prosilci za katero teh mest naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani potom predstojnega okr. šolskega sveta do 15. novembra 1891 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Brežicah, 28. sept. 1891.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 531. **Trije podučiteljska mesta.**

Na ljudskih šolah IV. plač. razreda in sicer v Grižah, šolski okraj celjska okolica, v Zrečah in Stranica, šolski okraj konjiški, se po jedno sedaj provizorično oskrbovano podučiteljsko mesto definitivno umešča.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, potom predstojnega okr. šolskega sveta do 15. dne novembra 1891 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Celji dne 28. sept. 1891.

Za predsednika: Bl. Ambrožič s. r.

Št. 287. **Nadučiteljsko mesto.**

Na dvorazredni ljudski šoli v Slivnici je definitivno umeščati nadučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje redno opremljene prošnje potom predstojnega okr. šolskega sveta do 15. novembra 1891 pri krajnem šolskem svetu v Slivnici, pošta Št. Jurij ob južni žel.

Okr. šolski svet v Šmarji, 29. sept. 1891.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 370. **Podučiteljsko mesto.**

Na petrazredni ljudski šoli v Šmarji se umešča jedno definitivno, oziroma provizorično učiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje redno opremljene prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 30. novembra 1891 pri krajnem šolskem svetu v Šmarji.

Okr. šolski svet Šmarje, 30. avgusta 1891.

Predsednik: Dr. Wagner s. r.

Naznanilo.

Pri upravištvu „Popotnika“ v Mariboru, ali v tiskarni sv. Cirila, Koroške ulice št. 5, se dobivajo nastopne knjige:

Napake pri vzgoji otrok v zveržosteznem vrtu.

Kratek in umeven navod, kako ravnati, da se ti otroci razvadijo in spridijo.

Poleg nemškega „Der Irrgarten der Erziehung“

Slovenecem priredil

Fr. S. Jamšek,

šolski ravnatelj v Reichenburgu.

Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Logika.

Prijateljem modroslovja

napisal

Dr. Josip Križan,

kr. gimazijski profesor v Varaždinu.

Cena 40 kr. (mesto 70 kr.), po pošti 45 kr.

Ta knjiga je prva te stroke v slovenskem jeziku in so je kritika o njej pohvalno izrazila. Primerna je zlasti za učiteljske knjižnice.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk

Prevel, uvod in komentar

spisal

Franco Brežnik,

c. kr. profesor v Rudolfovem.

Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

Vsebina. I. Deželna učiteljska konferencija v Ljubljani. (Konec.) — II. Nove tiskovine k uradnim spisom ljudskih šol na Primorskem. (II.) — III. Pedagogički razgled. (Rusko in Čuhonsko.) (IV.) — IV. Društveni vestnik. — V. Dopisi in druge vesti. — VI. Raznoternosti. — VII. Natečaji in inserati.